

PAŽYMA

APIE LIETUVOS RESPUBLIKOS ADVOKATŪROS ĮSTATYMO NR. IX-2066 16, 23, 36, 52, 53, 54, 55, 61 IR 67 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO, LIETUVOS RESPUBLIKOS NOTARIATO ĮSTATYMO NR. I-2882 10¹, 10³ STRAIPSNIŲ PAKEITIMO, ĮSTATYMO PAPILDYMO NAUJU 10² STRAIPSNIU IR 10² STRAIPSNIO PERNUMERAVIMO ĮSTATYMO, LIETUVOS RESPUBLIKOS ANTSTOLIŲ ĮSTATYMO NR. IX-876 5, 8, 12, 13, 14, 15, 27, 28, 30, 34, 35, 36 IR 49 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO DERINIMĄ

Institucijos pavadinimas (rašto data ir Nr.)	Pasiūlymas/pastaba	Komentarai
Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarijos Teisės grupės 2019-09-18 išvada Nr. NV-2651	1. Atsižvelgiant į tai, kad Antstolių įstatymo ir Notariato įstatymo projektais keičiamos nuostatos, apibrėžiančios antstoliams ir notarams, taip pat jų padėjėjams keliamus nepriekaištingos reputacijos reikalavimus, taip pat įvertinus tai, kad advokato, antstolio ir notaro profesijos yra laikomos laisvosiomis profesijomis, ir siekiant teisinio reguliavimo nuoseklumo, mūsų vertinimu šioms profesijoms keliami nepriekaištingos reputacijos reikalavimai turėtų būti suvienodinti. Šiame kontekste atkreipiame dėmesį į tai, kad galiojančios Lietuvos Respublikos advokatūros 8 straipsnio redakcijos nuostatos yra švelnesnės lyginant jas su siūlomomis Antstolių įstatymo ir Notariato įstatymo projektų nuostatomis, o Antstolių įstatymo ir Notariato įstatymo nuostatos šiuo aspektu pateiktais projektais yra suvienodinamos.	Neatsižvelgta. Atkreiptinas dėmesys, kad notaras ir antstolis pripažįstami <i>valstybės įgaliotais asmenimis</i> , kuriems įstatymais suteikiami įgaliojimai vykdyti atitinkamas funkcijas (Notariato įstatymo 2 str., Antstolių įstatymo 2 str. 1 d.). Konstitucinis teismas 2008 m. sausio 7 d. ir 2010 m. kovo 22 d. nutarimuose antstolio ir notaro profesiją tiesiogiai įvardijo valstybės kontroliuojamomis profesijomis: „tai valstybės kontroliuojama profesija, t. y., toks viešąjį interesą užtikrinančių funkcijų vykdymas, kai tai daro savarankiška profesine (privačia) veikla besiverčiantys asmenys (už atlygį), o jiems šias funkcijas vykdyti perdavusi valstybė turi kontroliuoti, kaip jos yra vykdomos“. Tuo tarpu nei įstatymuose, nei konstitucinėje jurisprudencijoje advokatai nėra įvardijami valstybės įgaliotais pareigūnais, kuriems būtų suteikti įgaliojimai atlikti valstybės deleguotas viešojo pobūdžio funkcijas. Be kita ko, advokatų teikiamos paslaugos pasižymi ir tuo, kad jos teikiamos ir asmenims ginant juos nuo nepagrįstų valstybės veiksmų, todėl ypač akcentuojamas advokato nepriklausomumo nuo valstybės principo užtikrinimas. Taigi valstybė advokatų veiklą kontroliuoja minimaliai (priešingai nei notarų ar antstolių (reguliuojami notarų ir antstolių skaičius, paslaugų įkainiai, reikalingas teisingumo ministro paskyrimas vykdyti antstolio ar notaro veiklą), paliekant didesnę veikimo laisvę ir kontrolės teisę advokatų savivaldai. Notarų ir advokatų veiklos skirtumus ir statuso ypatumus, akcentavo ESTT, sprenddamas klausimą dėl išimtinės notarų teisės tvirtinti parašų tikrumą nekilnojamojo turto perleidimo dokumentuose, 2017 m. kovo 9 d. sprendime byloje C-342/15, <i>Piringer</i> . Atsižvelgiant į notarų, antstolių ir advokatų profesijos

		skirtumus ir ypatumus, tikslinga palikti skirtingus nepriekaištingos reputacijos kriterijus.
	<p>2. Siekiant užtikrinti Projektų tikslų įgyvendinimą, kad Advokatų, Notarų ir Antstolių garbės teismuose dirbtų tik aukščiausius nepriekaištingos reputacijos reikalavimus atitinkantys asmenys ir siekiant teisinio reguliavimo nuoseklumo, siūlome Advokatūros įstatymo 61 straipsnio 2 dalyje, Antstolių įstatymo 49 straipsnio 3 dalyje ir Notariato įstatymo 10² straipsnio 5 dalyje nustatyti, kad garbės teismų nariais gali būti tik advokatai, antstoliai ir notarai, kuriems nebuvo taikytos drausminės nuobaudos (analogiškai kaip nustatyta Lietuvos Respublikos teismų įstatymo 122 straipsnio 2 dalyje).</p>	<p>Neatsižvelgta.</p> <p>Projektuose buvo siūloma, kad garbės nariais negalėtų būti advokatai, notarai ar antstoliai, jeigu jie turi <i>galiojančių</i> drausminių nuobaudų. Manytina, kad būtų neproporcinga įtvirtinti reikalavimą, jog advokatas, notaras ar antstolis negali būti garbės teismo nariu, jeigu buvo apskritai kažkada draustas drausmine nuobauda. Atkreiptinas dėmesys, kad projektuose nustatomas vienu metų nuobaudos galiojimo terminas. Atsižvelgiant į tai, pripažįstama, kad, pasibaigus nuobaudos galiojimo terminui, asmuo laikomas nebaustu (analogiškai deklaruojama ir Valstybės tarnybos įstatymo 36 straipsnyje), ir atitinkamai pasibaigia su nuobauda susiję suvaržymai ar apribojimai.</p>
	<p>4. Atkreipiame dėmesį į tai, kad Antstolių įstatymo projekto 9 straipsniu nustačius, jog Antstolių garbės teismas gali nagrinėti bylas, kai dalyvauja ne mažiau kaip trys Antstolių garbės teismo nariai ir bent vienas iš jų yra visuomenės atstovas, gali susidaryti situacija, kai sprendimas byloje bus priimtas vien tik visuomenės atstovų balsais ir tuo gali būti paneigiama Antstolių rūmų, kaip asociacijos, savivaldos sistema. Ši pastaba reikšminga Advokatūros įstatymo projekto 15 straipsniui ir Notariato įstatymo projekto 5 straipsniui.</p>	<p>Neatsižvelgta.</p> <p>Analogiškas principas įtvirtintas ir Teismų įstatymo 122 straipsnyje: teisėjų garbės teismą sudaro 10 narių, iš kurių keturi yra visuomenės atstovai; posėdis yra teisėtas, jeigu jame dalyvauja ne mažiau, kaip šeši nariai ir bent vienas iš jų yra visuomenės atstovas. Taigi Teisėjų garbės teismo atveju taip pat galimos situacijos, kai sprendimas yra priimamas visuomenės atstovų daugumos balsais, tačiau abejonių dėl tokio teisinio reguliavimo ar Teisėjų garbės teismo sprendimo pagrįstumo nebuvo keliami. Aptariama situacija taip pat gali būti sprendžiama ir organizacinėmis priemonėmis, t. y., aktyviu garbės teismo narių – advokatų, notarų ar antstolių dalyvavimu garbės teismo posėdyje.</p>
<p>Lietuvos Respublikos Vyriausybės Viešojo valdymo grupės 2019-09-20 pažyma Nr. NV-2664</p>	<p>1. Projektų lydinčiuosiuose dokumentuose akcentuojamas siekis stiprinti visuomenės pasitikėjimą valstybės teisine sistema. Atkreiptinas dėmesys, kad tai yra pasiekama ne tik konkrečiais atsakomybės už pažeidimus taikymo veiksmais (drausminių bylų svarstymu bei nuobaudų skyrimu pažeidimus padariusiems advokatams, notarams bei antstoliams), bet ir jų viešinimu. Dar daugiau, dažnai nukentėjusiajam yra svarbu ne tiek tai, kad pažeidėjas būtų nubaustas, kiek jam yra svarbi moralinė satisfakcija, tai yra paties atitinkamo pažeidimo fakto viešas pripažinimas bei atsiprašymas.</p>	<p>Neatsižvelgta.</p> <p>Atkreiptinas dėmesys, kad notaras ir antstolis pripažįstami <i>valstybės įgaliotais asmenimis</i>, vykdančiais valstybės jiems pavestas funkcijas, todėl už netinkamą elgesį vykdant šias funkcijas (neišlaikytą deramą orumą, korektiškumo stoką, profesijos ir prestižo nesaugojimą, neetišką elgesį ir pan.) numatyta nuobauda – viešas atsiprašymas. Tuo tarpu advokatas nėra valstybės įgaliojamas asmuo ir būtų netikslinga jam įtvirtinti tokią nuobaudą (pažymėtina, kad tokios nuobaudos nenumatytos ir kitų laisvų profesijų atstovams).</p>

	<p>Šiame kontekste atkreiptinas dėmesys, kad Notariato įstatymo 10-3 (buvęs 10-2) str. 2 d. yra nustatoma galimybė įpareigoti notarą viešai atsiprašyti asmens (asmenų). Galiojantis Antstolių įstatymas (15 str. 3 d.) įtvirtina tapačią nuostatą. Advokatūros įstatymas (53 str.) atitinkamos nuostatos nenumato. Įvertinant tai siūlome rengėjams apsvarstyti galimybę visuose trijuose įstatymuose numatyti galimybę skirti tokio pobūdžio (viešo atsiprašymo) įpareigojimą.</p>	
<p>Specialiųjų tyrimų tarnybos 2019-10-02 raštas Nr. 4-01-8506 (persiūsta Vyriausybės kanceliarijos 2019-10-08 raštu Nr. 6R-12097)</p>	<p>Lietuvos Respublikos notariato įstatymo Nr. I-2882 3, 6, 9, 101, 103, 22, 34, 40 ir 42 straipsnių pakeitimo (toliau - Notariato įstatymo pakeitimo projektas) ir Lietuvos Respublikos antstolių įstatymo Nr. IX-876 5, 8, 13, 14, 15, 27, 28, 34 ir 49 straipsnių pakeitimo įstatymo (toliau - Antstolių įstatymo pakeitimo projektas) projektuose numatoma, kad Lietuvos Respublikos teisingumo ministerija turi teisę gauti iš visų teisėsaugos institucijų <...> informaciją, dokumentus ar duomenis, įskaitant asmens duomenis, reikalingus įsitikinti, ar asmuo (taip, kaip jis suprantamas Notariato ir Antstolių įstatymuose) atitinka nustatytos nepriekaištingos reputacijos reikalavimus. Sistemaiškai vertinant minėtus projektus kartu su Lietuvos Respublikos advokatūros įstatymo Nr. IX-2066 12, 16, 22, 23, 24, 35, 36, 44, 52, 53, 54, 55, 56, 60, 61, 64 ir 67 straipsnių pakeitimo įstatymo projektu (toliau - Advokatūros įstatymo pakeitimo projektas), šiame įstatymo projekte pasirinktas kitoks teisinis reguliavimas, tai yra visiškai skirtingas nei Notariato ir Antstolių įstatymo pakeitimo projektuose. Advokatūros įstatyme ir įstatymo pakeitimo projekte suteikiama teisė Lietuvos advokatūrai (kitas subjektas - ne Teisingumo ministerija) vykdant Advokatūros įstatyme nustatytas funkcijas kreiptis į valstybės ir savivaldybių institucijas, <...> gauti funkcijoms reikalingą informaciją, duomenis, dokumentus ar dokumentų nuorašus, taip pat ir informaciją apie asmenis, siekiančius būti pripažintais advokatais, siekiančius būti įrašytais į Lietuvos advokatų padėjėjų sąrašą <...>, visuomenės atstovus, skiriamus ar</p>	<p>Neatsižvelgta. Akcentuotina, kad, vadovaujantis Vyriausybės darbo reglamentu, projektai prieš juos teikiant Lietuvos Respublikos Vyriausybei, jau buvo pateikti derinti Specialiųjų tyrimų tarnybai, tačiau tarnyba šių pastabų Teisingumo ministerijai nepateikė.</p> <p>1. Advokatai nėra valstybės įgalioti pareigūnai ir jų veiklą valstybė kontroliuoja minimaliai, paliekant kontrolės teisę advokatų savivaldai – Lietuvos advokatūrai, todėl Advokatūros įstatymo projekto įgaliojimai kreiptis dėl informacijos į atitinkamas institucijas, kai sprendžiamas klausimas dėl asmens, siekiančio tapti advokatu, suteikiami Lietuvos advokatūrai, kuri organizuoja advokato egzaminus ir pripažįsta asmenį advokatu bei priima sprendimą įrašyti į praktikuojančių advokatų sąrašą. Dėl šių priežasčių funkcija tikrinti, ar asmuo atitinka nepriekaištingos reputacijos kriterijus, negalėtų būti perduota teisingumo ministrui, kuris nepriima sprendimo dėl asmens pripažinimo advokatu.</p> <p>2. Advokatūros teisę gauti informaciją, ar asmuo atitinka nepriekaištingos reputacijos kriterijus, ir tvarkyti asmens duomenis ir duomenis apie asmens sveikatą bei teistumą reguliuoja Advokatūros įstatymo 56 straipsnio 6 dalis ir 57 straipsnio 1 dalies 7 punktas. Papildomas sukūrimas normos, kuri pabrėžtų išskirtinai Advokatūros teisę gauti informaciją, ar asmuo atitinka nepriekaištingos reputacijos kriterijus, būtų perteklinis ir „dirbtinis“.</p> <p>3. Pagal Korupcijos prevencijos įstatymą korupcijos prevencijos priemonėmis, be kita ko, laikytinos korupcijos rizikos analizė ir informacijos apie asmenį, siekiantį eiti arba einantį pareigas valstybės ar savivaldybės įstaigoje ar įmonėje, arba apie asmenį, kurį į pareigas Europos Sąjungos ar tarptautinėse institucijose teikia Lietuvos Respublika. STT nepateikė duomenų, kad notarų, antstolių ar advokatų sritys pripažintinos sritimis, kurioje egzistuoja didelė korupcijos pasireiškimo tikimybė ir dėl to yra būtina</p>

paskirtus Advokatų garbės teismo nariais, kartu atkreiptinas dėmesys, kad tokios informacijos gavimas nesiejamas su advokatų nepriekaištinga reputacija.

ir proporcinga (ypač asmens teisės į darbą ir privatų gyvenimą aspektais) imtis tokių priemonių, kaip informacijos apie asmenis, siekiančius tapti notaru, antstoliu ar advokatu rinkimas, siekiant užtikrinti korupciją šiose srityse.

4. STT siūlo surinkti informaciją apie asmenis, kurių veikla neapima tiesioginio ir konkretaus dalyvavimo vykdančios viešosios valdžios funkcijas, jie nėra valstybės (ar savivaldybės) tarnautojai, kai pagal Korupcijos prevencijos įstatymą privalomai tikrinami tik *valstybės ar savivaldybės institucijose ir įstaigose pareigas eisiantys asmenys, t. y. vadovaujančias pareigas einantys asmenys, turintys galimybę priimti sprendimus, susijusius su valstybės ar savivaldybių biudžetų lėšų administravimu, taip pat asmenys, einantys vadovaujančias pareigas su nacionalinio saugumo užtikrinimu susijusiose įmonėse*. Skirtingai, nei paminėti asmenys, antstoliai, notarai ir advokatai yra savarankišką profesinę veiklą vykdančios asmenys, neadministruojantys valstybės ar savivaldybių biudžeto lėšų, jų veikla taip pat nesusijusi ir su nacionalinio saugumo užtikrinimu, todėl nėra pagrindo teikti, kad šiose srityse yra didesnė korupcijos rizika, nei pvz., mokesčių administravimo, muitinės ar teisėsaugos institucijose, kuriose ne vadovaujančias pareigas einantiems asmenims Korupcijos prevencijos įstatyme numatytas privalomas tikrinimas taip pat neatliekamas. Atsižvelgiant į šias aplinkybes, STT siūlymas būtų ne tik neproporcingas, bet ir diskriminacinis, nes asmenims, veiklą vykdančioms srityse, kuriose yra nedidelė korupcijos tikimybė, būtų taikomi griežtesni reikalavimai nei korupcijos aspektu rizikingesnės kontrolės, priežiūros ar teisėsaugos institucijose dirbantiems asmenims.

5. Galiojantis teisinis reguliavimas jau ir šiuo metu užtikrina, kad antstolio, notaro ar advokato veiklą vykdytų nepriekaištingos reputacijos asmenys, nes atitinkamuose įstatymuose numatyta, kad antstolio, notaro ar advokato įgaliojimai gali būti stabdomi, jeigu asmuo įtariamas padaręs nusikalstamą veiką, o įsiteisėjus nuosprendžiui, kuriuo konstatuota asmens nusikalstama veika, antstolis, notaras ar advokatas apskritai šalinami iš pareigų.

Teisingumo ministras
 Elvinas Jankevičius
 2019.09.19